

sense admetre'l alhora com a aplicat generalment; i en efecte, d'altres se n'han servit com a terme de colliters (verema): «os treballadores, ocupados na *faina* da vindima, recolhiam com os cestos ---», G. Torrezo (Rosas Pálidas, p. 140, cf. MLN III, 513). Més extra-ordinari és que a Sardenya semblaria ja haver penetrat abans de la conquesta catalana de l'illa, com sigui que *faina* sembla aparèixer ja en el Condaghe de Bonàrcado, que és de la primera meitat del S. XIII (val a dir que la lliçó no li sembla a MLWagner ben segura, VRom. v, 163).

No necessitem deturar-nos ací en l'explicació fonètica de la contracció formal de *faé-* en *féi-*, com sigui que això pertany a la fonètica històrica molt més que ací; recordem que es tracta d'un procés com el d'*aina* > *èina*, *räil/rael* > (ar)rel, *räims* > dial. *rems*, *traïa* > *treia*, *faïa* > *feia*, *veets* > bal. *véis*, *faets* > *féis*, *creem* > *créim*, *deena* > *dena*, etc., i tot el conjunt de fets comentat en LleuresC, 269-272 (i altres detalls, estudiats en les Gram. de Fabra i Fouché).

Pel que fa a la fraseologia de *feina* en català modern, podem acontentar-nos remetent a l'abundós repertori aplegat en el DBal. (s. v. *feyna*), així com en els DAG. i AlcM. Si ens reuntem cap al rovell etimològic observem que el valor semàntic originari i fonamental de FACIENDA 'coses a fer', 'coses per fer o no fetes', s'ha mantingut amb caràcter bàsic fins a l'ús modern. *Tinc feina* o *la feina* que *no s'acaba* estan encara en el paper del llatí QUAE FACIENDA SUNT, QUAE FACIENDA HABEO; molt més encara, p. ex. que *són feines ben fetes*, o *les feines domèstiques*, *les feines dels treballadors*. Subratllem que *tinc feina* ha de ser mantingut amb única expressió catalana de la idea, de manera que si algú es permet *tinc treball* o *hi ha molt de treball* o *estic sense treball* cau en un horren i vergonyós castellanisme, incomparablement més greu i inexcusable que si un es permetés un *luego*, un *lijo* o un *bueno*.

FACIENDA va donar en castellà, amb acc. diferent, *hazienda*, d'on el castellanisme avui ja patí i tolerable *hisenda*. A part de les seves accs. pròpiament financeres, en castellà prengué el sentit de 'heretat, possessió, predi rústic'; comarcalment *hazienda*, amb aquest valor, s'infiltrà en la zona del Segre Mitjà, segurament des de data força antiga, amb la pronúncia catalanitzada *aržénda*; com ara *Argenda de la Mora*, paratge de muntanya damunt la pagesia de la Mora, a la vall de Cortiuda (Peramola), 1954. D'ací un derivat *aržéndút* 'que posseeix molta terra': «aquell senyor és un home molt *argentat*», Montçonís (prop d'Artesa, 1956): és en aquest derivat on es degué introduir primer la *r* adventícia (per influència d'*argent*=plata, diners) i es propagà després al substantiu *argenda*; també, amb caràcter col·lectiu un *aržéndút* 'una sèrie de conreus o sembrats adjacents' («el poble de Santa Gueta ha desaparegut del tot, però n'ha quedat un *argentat*», Gavarrà, 1956).

Cap a l'antiga governació d'Alacant s'empra *azyéndes* amb el sentit de 'heretats' (així ho sento a Petrer i a Alacant mateix: «a la baixa vall de Catí hi ha un

grup d'*azyéndes* que ---»). Mentre que en la zona d'Elx i immediata, això ha estat calcat en forma catalana, i usen *faèna* amb aquest valor: «per eixa *faèna* vénen les fites de Montfort», «el Clot del Galvany és a la *faèna* de Brisons» (Elx, 1963); cosa semblant anoto al Fondó de les Neus, i en aquesta mateixa forma ho usa el monoverf Canyís (*Canyissaes*, 103, 106).

DERIV.: *Feiner* adj., derivat antiquíssim, amb tendència a convertir-se també en substantiu designador de l'home obrer o treballador: un *Petrus fazener* ja es documenta en un doc. d'Elna de l'a. 1155 (*Colle. Moreau*, vol. 68, II). Més sovint tendeix a concretar-se com adjectiu del dia de feina (oposat al festiu). En zones del NE. està molt estesa la forma amb -z- conservada: «deu aver, per cascu dia, axí *fasener* com per festa, 6 drs.», ross. a. 1315 (RLR xxx, 266), en el romanç popular *La Presó de Perpinyà* (Ss. XVII-XVIII) una variant *feisané* (*Fasener* > *feiner*): «Yo per ella perdo vespres / dias *feisanés* y festes / per encontrar-nos los dos», MilàF (*Romlo.*, 135BC); en forma més pura *dia fesener* o *dia de fesener*, a Amer (*AORBB* v, 233). Ja ho usava JRoig: «los jorns *faýnés*, / entre semana, / may era sana: / al lit s'estava» (*Spill*, v. 2506); «hoüi lo sermó huy que no-n sou tenguts, perquè és dia *fabener*», StVicentF (*Serm.* I, 187.27).

Altrament aquí la contracció de *faener* en *feiner* és presentada popularment força més estesa que no en *faena* > *feina/feña*. Tinc anotat un *dia fané* de 5 o 6 persones diferents a la Plana de Vic (a Vilalleons, Sta. Eugènia de Berga i altres pobles, 1935); *dia feiner* és forma normal mallorquina (BDLC x, 15); partit. entre els pastors de Manacor (BDLC VII, 173) i també a Menorca, amb interesant oposició amb *malfeiner*: «es sabaté nou / és un *mal feiné*: / no vol fer sabaetes en dia *fanés*» (Camps Merc., *Folkl. Me.* I, 240).

Igual en el bisbat de Girona: «jo només treballa en dies *fanés*», Peralada (1958); sovint substantivat en la forma: «un dia de *fané*», Llagostera (1938), «els díaz de *fanés*», St. Martí de Llémna (1954). Com adjectiu qualificatiu general *feiner* 'actiu, laboriós' és comú al cat. central i el mall. (exs. de Pons Mass. i Vidal i Val. en DBal.): «l'antiga, simpàtica, *feynera*, gentil vila de Felanitx» (BDLC XII, 11). *Feiner*; *feineria*. I amb prefix negatiu: *malfeiner* (men., supra); «un home *malfaenér*» a Alfàs (Marina, 1963); còblla pop. a Còcentaina: «Turballos, cau de raboses, / i Gaïanes, la llobera, / i Muro, l'avivador de la gent *malfaenera*»; Racó dels *malfaïnés* a Alcalà de la Jovada (1963); per al ribagorçà, veg. supra. *Feinós*; *feinejar* (no Lab. 1839): «sembla l'Havana: allí per *feinejar*, tothom va a la fresca, en mànega de camisa», EmVilanova (*Cuadros populares*, 7); *feineig*; *feinejador*; *feinegera*.

Feineta [Belv.]. En lloc d'això *faenola* a la Pna. de Castelló, ex. de Pascual Tirado AlcM, i també vaig sentir «unes *faenolètes* de no-res» a CastPna. (1961); d'on *faenolejar*, Pascual Tirado, adoptat per altres valencians: «aquells terratinents valencians que --- no se sentien menystinguts en *faenolejar* personalment al camp», Sanchis Guarner (*Obra compl.* I, 231); encara